

KUKÁTKO 3

XXXV. národní přehlídka amatérského divadla pro děti Rakovník 2016

Pavλίna Schejbalová a Magdaléna Hniličková – Oboustranně obohacující reflexe

■ „Zkuste vyjádřit na papíru v barvách vaše dojmy z představení. Proč si myslíte, že to udělal? Stalo se vám někdy něco podobného? Jak jste to prožívali?“ Takovéto typy otázek a zadání padaly po představení Daidalův pád na Starším semináři ve třetím patře Kulturního centra. Kukátko mělo možnost na vlastní oči vidět, jak vznikají reflexe, které se pak čtou po zhodnocení představení před celou porotou, souborem a diváky ve foyer Tylova divadla. Proč tady vlastně tyto dětské skupiny jsou? Co nám mají přinést? Nejen k těmto tématům se vyjadřovaly lektorky Staršího semináře.

Pavλίna Schejbalová: Smyslem seminářů je získat od dětského diváka nějakou reflexi, jinou než „líbilo/nelíbilo“. Většina dětských diváků je totiž vděčná, že vidí divadlo, že si s nimi dospělí hrají. Různé paskvily se občas obhájí tím, že „se to dětem líbilo“. Naše práce je získat pro tvůrce nějakou zpětnou vazbu a reflexi představení. Můžeme jim tak pomoci v sebehodnocení, jak se jim podařilo naplnit jejich tvůrčí záměr.

Magdaléna Hniličková: Můžeme jim pomoci zjistit, jestli diváka odhadli nebo ne.

Pavλίna Schejbalová: To je jedna cesta, kterou se ubírám. Každý rok se snažím, aby

z toho děti taky něco měly. Aby seminář nebyl o tom, že z nich něco vycucneme a dáme to dál, ale že je i něco naučíme. Aby získaly nějakou zkušenost do života. Nejen s tím, jak vnímat divadlo, ale i s přemýšlením o sobě, o světě a o sobě v něm. Když je možnost, snažím se spojit téma inscenace s nějakou jejich osobní zkušeností, ale nechci, aby to vyznělo tak, že provozujeme nějakou psychoterapii.

„Různé paskvily se občas obhájí tím, že, se to dětem líbilo.“

Magdaléna Hniličková: Koneckonců se děti také snaží nějakým způsobem formulovat změť svých myšlenek a reflexi do srozumitelných vět, což je přínosné i pro jejich další práci nejen ve škole. Ještě je podstatné, že se snažíme, aby reflexe, které předáváme při rozborovém semináři, byly co nejautentičtější. Při rozhovorech se děti snažíme co nejméně ovlivňovat. Naše práce spočívá v tom je podněcovat, rozhovor s nimi někam vést a nepodbízet jim vlastní názor.

„Vyrostla jsem v socialismu, takže mě vždycky znovu dojmá, že se děti nebojí říct, co si myslí. A to ani v případě, že si jejich soused myslí něco jiného.“

Pavλίna Schejbalová: Vždycky musíme vyjít z konkrétního představení. Je důležité, s jakými dětmi pracujeme a jestli byla inscenace určená pro jejich věkovou kategorii. Nebo jestli bylo představení hravější, iluzivní, divadlem na divadle, jestli v něm šlo hlavně o zábavu nebo o sdělení nějakého závažnějšího tématu. Když vnímám inscenaci tak, že se tvůrce snaží sdělit ně-

jaké velké moudro, chci zjistit, jestli to děti vyčetly, jestli pochopily příběh. Snažíme se, aby seminář byl pokaždé jiný, protože je pro jeho účastníky vyčerpávající. Sem tam ho prokládáme například nějakými hrami.

Magdaléna Hniličková: Člověk se nemůže na seminář připravit dopředu. I na představení, které jsem viděla, se můžu připravit jen částečně. Na letošní Popelce byla repríza inscenace, již jsem viděla už asi dvakrát, natolik jiná, že jsem všechny své teorie, kudy s dětmi půjdu, opustila.

Pavλίna Schejbalová: Často se připravuji už při představení. Letos to dělám tak, že si hodně zapisuji už v hledišti. Tento rok počítám s tím, že budeme dělat i nějaké hry, aby se skupina stmelila a abychom neupadli do stereotypu. Děti se navzájem neznají. Nejsou z jedné třídy nebo z jedné školy. Někdy se stane, že se dva, tři lidé jen vezou. Letošní skupina je ale zatím jedna z nejlepších, jaké jsme do nynějška měly. Vyrostla jsem v socialismu, takže mě vždycky znovu dojmá, že se děti nebojí říct, co si myslí. A to ani v případě, že si jejich soused myslí něco jiného. Bylo skvělé, jak se včera na velkém semináři mluvilo moc hezky o dětech a o mládeži. Není pravda, že jsou vypití a zkouření a že je zajímaví jen samé blbosti. Popelku vnímám jako úžasnou šanci. Děti něco dostanou a tvůrce také, když chtějí.

Jirka Štraub

BIO pohádka...?

■ Vystoupení Dodivadla Dobroslavice na letošní rakovnické Popelce bylo ryzným důkazem toho, že divadlo samo o sobě nemusí být cílem samotné produkce, ale pouze prostředkem k jinému druhu sdělení.

Ostatně tento způsob vyjadřování známe např. z oblasti klinické terapie (např. psychodrama) či pedagogiky (např. výchovná dramatika). Stejně tak využití jistých divadelních postupů v pořadu dobroslavického souboru s názvem Bio pohádka autora Milana Štátného slouží k seznámení nejmenších dětí s tím, jak vypadá život na zemědělské farmě a s jakými zvířátky se zde mohou potkat, což může být (zvláště pro městské děti) zajímavá zkušenost. Vše začíná volnou citací známé Hrubínovy básničky o tom, jak se ztratilo kuře a ocitlo se na blíže nejméně farmě, kde se seznamuje s farmářem Bobem, který mu ukazuje zdravou zeleninu, jaká se zde pěstuje a postupně potkává krávu, prasátko, psa, koně a slepici. Každé ze zvířátek zazpívá kuřeti písničku, ve které samo sebe charakterizuje. Nakonec kuře najde (spíše náhodou potká) svou maminku a všichni se těší na spokojený

život na Bobově farmě. Vše se děje za nenásilného zapojování dětského diváka, který si může vyzkoušet podojení krávy nebo se ocitnout v roli kuřátka. Jak je

patrné, divadelní postupy jsou zde využity v dobrém slova smyslu k určité agitce, k záměru výchovným způsobem ukázat život na venkovské farmě. Nic víc, nic méně.

Pokud bychom chtěli na jevišti usilování Bio pohádky uplatnit ryze divadelní kritéria, dostali bychom se zcela jistě do

daleko komplikovanější situace. Takto popřejme upřímně sympatickému kolektivu z Dobroslavic mnoho spokojených malých diváků ať už v divadelních sálech, při venkovních produkcích nebo např. na farmářských trzích.

Milan Schejbal

Pietní vzpomínka na Daidala a ty druhé aneb o mrtvých jen mrtvě

■ Divadelní inscenace Daidalův pád, se kterou dorazil na letošní Popelku soubor OPAL ze Střediska volného času v Opavě, skládá hold velkým příběhům se silným morálním poselstvím. Jako in-

spirační databanka posloužilo inscenátorům nepřeborné kulturní dědictví starověkého Řecka. Konkrétní textovou předlohou k inscenovanému textu se pak stala divadelní hra Oldřicha Augusty Vyšetřování Ikarova pádu.

Režisérka Miroslava Halámková Augustovu hru podrobila značné inscenační úpravě a přejmenovala ji na Daidalův pád. Vyšetřování Ikarova pádu nabízí klíč, jak vyprávění prastarých mýtů oživit, když k němu dochází na základě dynamického a napínavého vyšetřování spletitých příčin lidského i božského konání. Naproti tomu už sám název Daidalův pád metá slovo „pád“ do symbolické roviny a dramatický potenciál předlohy pokládá na oltář

divadelně ilustrovaného vyprávění v rámci pietní vzpomínky na pád velkého muže.

Dramatické jednání je v defenzivě a pomyslné divadelní hřiště plně ovládá záplava staticky deklamovaných slov. Zprvu to působí jako záměr. Vše připomíná velkolepý smuteční obřad, zádušní divadelní mši za mrtvé mýty. Dojem umocňují posvátné masky na obličejích herců představujících bohy i robustní totemové loutky představující pozemšťany a oživované toli-

ko živýma rukama loutkoherců, gestikulujících (ne vždy zcela obratně) za zmrtnělé loutkové hrdiny. Scénografické řešení inscenace spočívá v centrální stavbě složené z mnoha odnímatelných, bíle potažených kvádrů. Scéna je tedy v principu variabilní, proměnná. Tato její vlastnost je však inscenátory využívána pohříchu málo. Pouze v momentech radikální změny prostředí. Ve zbývajícím dramatickém čase zůstává scéna téměř neměnná, tyčí se důstojně v centru dění a připomíná jakýsi památný piedestal. Co působí zprvu jako záměr, se brzy vyčerpává. Pietní nádech jevištního vyprávění je na obtíž přirozenému napětí, skrytému pod povrchem příběhu.

Herci poetický a moudrý text láskyplně a s úctyhodným přesvědčením pro věc přednášejí, namísto toho, aby jeho prostřednictvím slovně jednali. Jevištní řeč jednotlivých postav není navíc režijně sjednocena, vedle projevu civilního se bez ladu a skladu vyskytují nejrůz-

nější způsoby intonační stylizace až ke krajně expresivnímu výrazu v postavě Ikaru. Některé postavy (zejména postavy obou božských sokyň) navíc trpí přemírou řečových vad. Práce s loutkami a s řešením

klíčových dramatických situací není dostatečně divadelně vynalézavá, omezuje se na popisnost.

I přes všechny problémy se inscenátorům podařilo přehledně sdělit dětským divákům silný

příběh a jeho myšlenkově náročné poselství. Domnívám se, že pro absenci působivých jevištních obrazů bylo možné příběh vnímat spíše rozumem nežli srdcem. I přesto díky za něj!

Luděk Horký

Lenost jako životní cíl?

■ **Když se touha bavit diváky stane hlavním impulzem a cílem divadelního konání, není výhodné brát si jako prostředek k jeho dosažení pohádku. Tento prastarý žánr má svá pravidla a zákonitosti, na kterých odpradáva stojí. Jeho principem rozhodně není nahodilost a přístup lidově nazývaný „ber, kde ber“.**

Navzdory tomu si Divadelní soubor Heřman z Heřmanova Městce tuto cestu zvolil a do

své autorské pohádky Honza králem? sesypal nejrůznější pohádkové postavy (Honzu,

vílu, vodníka, krále, princeznu, čerty) i prostředí (chalupu s pecí, les, království, peklo). Z těchto ingrediencí se snažil vytvořit rodinnou inscenaci, která pobaví jak děti, tak dospělé i tvůrce samotné. Rezignoval přitom na logicky vystavěný příběh, na téma, sdě-

lení, jazykovou, výtvarnou či hudební estetiku. Diváci tak zhlédli pohádku o líném Honzovi, kterého máma vyhání do světa, aby si připomenul, že se vyučil krejčím. Honza se na své pouti dostává do situací, ve kterých se ocitá náhodně a stejným způsobem jimi vnitřně nepoznamenaný projde, aby se na konci stejně náhodně stal králem lenochů a dokonce lenochem na té samé peci, z níž byl na začátku vyhnán. Vyznění příběhu nezachrání ani závěrečná snaha matky přimět Honzu – krále, aby skutečně kraloval a udělal si v líném království pořádek. Nahodilost motivů, postav a prostředí podtrhla i nahodilost kostýmní, která jaksí zhmotnila celkový přístup souboru k této inscenaci.

Jevištní dílo Honza králem? jasně prokázalo, že pohádka je jedním z nejobtížnějších divadelních žánrů a rozhodně nenesne tzv. všechno. Dětský divák si zaslouží mnohem větší péči, a to i v případě, že ho chceme „jen pobavit“.

Zuzana Vojtišková

Pět věcí, které můžete dělat při nudném představení!

■ **Znáte to.** Chcete v divadle zhlédnout nějakou inscenaci a ejhle! Táhne se – lidově řečeno – jako smrad. Odcházet se vám nechce. Možná byste si připadali trapně anebo stejně nemáte následující hodinu a půl (nebo nedej bože tři hodiny) co dělat. Kukátko vám přináší výčet pěti věcí, které můžete dělat v hledišti, když vás představení nebaví. Snažili jsme se vybrat ty, jež neruší ostatní nebo je mohou rušit minimálně. I když, je-li inscenace opravdu špatná, bude se asi chtít nenápadně zabavit většina sálu a bude se snažit to maskovat tak, aby si toho nikdo nevšiml.

■ **Hraní si s mobilem**

Mobil má jednu nevýhodu. Svítí. Když to ale umíte dobře zamaskovat, můžete si bez problémů hrát Angry Birds, a neobávat se toho, že by na vás nějaký puritán upřel pohoršený pohled. Aby vše fungovalo perfektně, Kukátko vřele doporučuje vypnout zvuky. Jinak by vaše nenápadnost mohla být rázem v tahu.

■ **Kámen, nůžky, papír**

K tomu potřebujete partnera, který se nudí s vámi. Ve dvou se to lépe táhne a Kámen, nůžky, papír je jen jeden zástupce všech možných her, jež můžete provozovat s dalším unuděným divákem. Pokud je slušně vidět, doporučujeme například piškvorky, a když umíte dobře šeptat (viz. bod „Šeptání“), mohly by svým

způsobem fungovat i Lodě. Mužete ale opět znát hranice, za které se už nesmíte vydat. Dostihy a sázky, Člověče, nezlob se nebo Překecávaná mohou být už příliš nápadné činnosti.

■ **Šeptání**

K tomu opět potřebujete souseda (nebo více). Šeptáte-li si sami pro sebe, je to dost divné a přitahuje to větší pozornost. Pozor na vtipné poznámky o tom, co se děje na jevišti. Herci vás mohou slyšet, a jestliže nechcete, aby vaše nejapné řeči zaslechli, je nutné si dávat pozor. Také je dobré hlídat si hlasitost. Zábavný společník je sice skvělý, ale některé jeho vtipy vás mohou tak zasáhnout, že spustíte salvu smíchu zrovna v okamžiku, kdy na scéně

nu vyjde vlastní rukou oslepený Oidipus připravený vyrazit pryč z Théb. Trapasy se sice dají vysvětlovat různými způsoby, ale to už je mimo téma tohoto článku.

■ **Zkusit do toho proniknout**

Nebojte se dát těm na jevišti šanci. Třeba to nebude tak zlé, jak se zdá. Nebo to bude ještě horší. To nezjistíte, dokud inscenaci neposkytnete příležitost. Když to ale nebude mít cenu a vy budete chtít proniknout do představení až moc, můžete nastat situace, s níž vám pomůže následující bod.

■ **Spánek**

Byť si v neosvětleném hledišti nikdo nemusí všimnout, že jste

usnuli, je přeci jen i pro váš pocit bezpečí lepší se spánku odolat například na vyprázdněném balkóně, schovat se do lože nebo na nějaké odlehlejší místo v sále (záleží na tom, v jakém divadle se nacházíte, nebojte se improvizovat!). Jestli chrápete a víte o tom, doporučujeme se spánku vyvarovat. Radši si zkuste například bod „Hraní si s mobilem“.

Zapomněli jsme na něco? Čím se během nudného představení zabavujete vy? Dejte nám vědět. Buďte můžete odchytnout některého z redaktorů Kukátka v prostorách Tylova divadla nebo můžete zkusit zavítat přímo k nám do redakce. Sídíme ve třetím patře.

PROGRAM:

Pátek 4. listopadu 2016

9.00 – 10.15, Tylovo divadlo
1. neratovická divadelní společnost
režie: Miroslav Král
Ch. Perrault, M. Král, T. Pěkný

Oslí kůže aneb Nebojíš se, princezničko?

(pro děti od 7 let)

9.00 – 9.45 a 15.00 – 15.45, Dům osvěty
DS Tábor
režie: Václav Novák

Stanislav Tomek

Andulka a loupežníci

(pro děti od 4 let)

13.00 – 14.30, Foyer Tylova divadla
Rozborový seminář s reflexemi dětských skupin
(Oslí kůže)

18.00 – 19.00, Tylovo divadlo
Inspirativní představení
Divadlo Drak Hradec Králové
režie: Jiří Havelka

Jiří Havelka

Poslední trik Georgese Mélièse

(pro děti od 9 let)

20.30 – 22.00, Foyer Tylova divadla
Rozborový seminář s reflexemi dětských skupin
(Andulka a loupežníci)

22.00 – 23.30, Foyer Tylova divadla
Diskusní fórum (Poslední trik Georgese Mélièse)

Sobota 5. listopadu 2016

10.00 – 11.15, Tylovo divadlo
Inspirativní představení
Divadlo A. Dvořáka Příbram
režie: Kateřina Baranowska

Jules Verne, Vít Peřina

Tajemný hrad v Karpatech

(pro děti od 8 let)

14.00 – 15.00, Tylovo divadlo
ČERVIVEN senior, SPgŠ Krnov
režie: Petra Severinová
Karel Čapek, Petra Severinová:

Bedřich a Judita

(pro děti od 13 let)

16.30 – 18.00, Foyer Tylova divadla
Rozborový seminář s reflexemi dětských skupin
(Bedřich a Judita)

18.00 – 19.00, Tylovo divadlo
HOP-HOP, ZUŠ Ostrov
režie: Irena Konývková

Ota Hofman, Irena Konývková:

Útěk

(pro děti od 12 let)

20.30 – 22.00, Foyer Tylova divadla
Rozborový seminář s reflexemi dětských skupin
(Útěk)

22.00 – 23.30, Foyer Tylova divadla
Diskusní fórum (Tajemný hrad v Karpatech)